

F. G. JACOBS

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2004. december 16.¹

1. A jelen ügy azon, a műszaki szabványokról szóló irányelv² által előírt kötelezettséggel kapcsolatos, amely szerint a tagállamoknak a szabályok tervezetét közölniük kell a Bizottsággal (és rajta keresztül a többi tagállammal). A kérdés különösen az, hogy ez a kötelezettség fennáll-e abban az esetben is, ha a nemzeti jog olyan módosításáról van szó, amely bizonyos fajta játékautomatákon történő játék megtiltásához vezet.

delem akadályozására alkalmas műszaki szabályok és szabványok elfogadásának kizárása, ha ezek alapvető követelmények teljesülése érdekében nem szükségesek, és nem valamely közérdekű cél megvalósulásának lényeges biztosítékát jelentik. Így tehát ha egy tagállam egy ilyen intézkedés meghozatalát tervezi, ezt közölni kell a Bizottsággal és a többi tagállammal, és elegendő időt kell biztosítani számukra az olyan módosítások javaslatára, amelyekkel kiküszöbölhetők vagy csökkenthetők az intézkedésnek az áruk szabad mozgására gyakorolt esetleges korlátozó hatásai, vagy a Bizottság esetében ahhoz, hogy az érintett területet szabályozó közösségi irányelvet bocsásson ki, vagy kezdeményezze ilyennek a kibocsátását. A Bíróság ezt a célkitűzést úgy fogalmazta meg, hogy ez az áruk szabad mozgásának mint a Közösség egyik alappilléreinek védelmét szolgáló megelőző célú ellenőrzés⁴.

Az irányelv

2. Az irányelv célja, amint az a preambulumban megfogalmazást nyert³, a kereske-

3. Az irányelv 1. cikke egy sor fontos fogalommeghatározást tartalmaz.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — Az 1996-ban elfogadott rendelkezésekkel kapcsolatban a jelen ügyben releváns időszakban a hatályos változat az 1988. március 22-i 88/182/EK irányelv (HL 1988. L 81., 75. o.) által és az 1994. március 23-i 94/10/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1994. L 100, 30. o.) által módosított, a műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárás megállapításáról szóló 1983. március 23-i 83/189/EGK tanácsi irányelv (HL 1983. L 109., 8. o., a továbbiakban: az irányelv) volt.

3 — Lásd a másodiktól a hetedik preambulumbekendéseket.

4 — Lásd pl. a C-13/96. sz. Bic Benelux-ügyben hozott ítélet (EBHT 1997., I-1753. o.) 19. pontját, a C-159/00. sz. Sapod Audic-ügyben hozott ítélet (EBHT 2002., I-5031. o.) 34. pontját.

4. Az irányelv vonatkozó időszakban hatályos 1. cikkének 9. pontja szerint egy „műszaki szabály” háromféle intézkedést foglal magában:

7. A műszaki szabályok harmadsorban „valamely termék gyártását, behozatalát, értékesítését vagy használatát megtiltó törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket jelentik”.

5. Először is „műszaki leírást” jelent, amelyek betartása egy tagállamban vagy annak nagyobb részében való értékesítés vagy használat esetén *de jure* vagy *de facto* kötelező. Az 1. cikk 2. pontja szerint a „műszaki leírás” „egy termék előírt tulajdonságait határozza meg, ilyen például a minőségi színvonal, a teljesítmény, a biztonság vagy a méretek, beleértve a termékre alkalmazandó olyan követelményeket, mint a termék megnevezése, a terminológia, a jelképek, a vizsgálat és a vizsgálati módszerek, a csomagolás, a jelölés, vagy címkézés és a megfelelőségértékelési eljárások.”

8. A meghatározás értelmében „termék”: minden iparilag előállított termék és mezőgazdasági termék (az 1. cikk 1. pontja).

9. Végül a „műszakiszabály-tervezet” lényegében egy műszaki szabály szövege az előkészítés során, ha a szöveg az előkészítés olyan fokán áll, amelyen még lényeges módosítások végezhetők (az 1. cikk 10. pontja).

6. Másodsorban ez a fogalom „más követelmények”-et jelent, beleértve a vonatkozó közigazgatási intézkedéseket is, amelyek betartása szintén kötelező. Az 1. cikk 3. pontja szerint az „egyéb követelmény” olyan, a műszaki leíráson kívüli egyéb követelmény, amelyet különösen a fogyasztók vagy a környezet védelme céljából írnak elő, és amely befolyásolja a termék forgalomba hozatal utáni életciklusát. Ilyenek például a használat, az újrafeldolgozás, az újrafelhasználás vagy hulladékkezelés feltételei, ha ezek a feltételek jelentősen befolyásolhatják a termék összetételét vagy termékét, valamint értékesítését.

10. A 8. cikk (1) bekezdése szerint a tagállamoknak közölniük kell a Bizottsággal minden műszakiszabály-tervezetet, kivéve ha az csak egy nemzetközi vagy európai szabvány teljes szövegét ülteti át, ebben az esetben a megfelelő szabványra történő hivatkozás is elegendő. A tagállamok újra közlik a tervezetet, ha a közlést követően olyan változtatásokat hajtanak rajta végre, amelyek jelentős mértékben módosítják azok hatályát, leírásokat vagy követelményeket fűznek hozzá, illetve ez utóbbiakat szigorítják.

11. A 9. cikk szerint a tagállamok bizonyos számú hónapra elhalasztják a műszakielőírás-tervezet elfogadását azért, hogy a Bizottság megvizsgálhassa, összeegyeztethető-e a szabály a közösségi joggal, vagy irányelvre kíván javaslatot előterjeszteni az ügyben.

12. A 10. cikk egy sor részletesen körülírt kivételt határoz meg e kötelezettségek egyikének vagy mindkettőnek a hatálya alól. Különösen, a 8. vagy a 9. cikk nem alkalmazható olyan szabályok esetén, amelyek csak a nemzeti jogot hozzák összhangba a közösségi joggal (a 10. cikk 1. pontja); a 9. cikk pedig a tagállamok gyártást tiltó törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseire, ha azok nem gátolják a termékek szabad mozgását.

13. Szem előtt kell tartani, hogy az irányelv ezen változata már nem hatályos, és ezt a területet jelenleg a 98/34/EK irányelv⁵ szabályozza. Ezt szinte azonnal módosította a 98/48/EK irányelv⁶, amely kiterjesztette a hatályát az „Információs társadalom szolgáltatásaira”, vagyis „az információs társadalom bármely szolgáltatására, azaz bármely, álta-

lánban térítés ellenében, távolról, elektronikus úton és a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére nyújtott szolgáltatás”-ra.⁷

14. A Bíróság megállapítása szerint a közlési kötelezettség figyelmen kívül hagyása az érintett műszaki szabályok alkalmazhatatlanságát eredményezi, így azokat magánszemélyekkel szemben nem lehet végrehajtani; a nemzeti bíróságoknak meg kell tagadniuk egy olyan tagállami műszaki szabály alkalmazását, amelyet nem közöltek az irányelvnek megfelelően.⁸

Az alapeljárás és a kérdéses szabályok

15. S. Lindberg ellen büntetőeljárás van folyamatban annak vádjával, hogy 1997 januárja és 1998 áprilisa között tiltott játék-automatákon való jogellenes játékot szervezett a nyilvánosság számára Svédországban. A Högsta Domstolenhez (Legfelsőbb Bíróság) benyújtott fellebbezés következtében e bíróságnak el kell döntenie, hogy a kérdéses típusú automatákon való nyilvános játék szervezésének tilalma érvénytelen-e amiatt, hogy egy olyan műszaki szabályon alapul, amelyet nem közöltek az irányelvnek megfelelően.

5 — A műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárás megállapításáról szóló, 1998. június 22-i 98/34/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1998. I. 204., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 20. kötet, 337. o.).

6 — Az 1998. július 20-i európai parlament és tanácsi irányelv (HL L 1998. 217., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 21. kötet, 8. o.).

7 — Lásd a 98/48 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését.

8 — A C-194/94. sz. CIA Security International-ügyben hozott ítélet (EBHT 1996. I-2201. o.) 54. és 55. pontja, a rendelkező rész 2. pontja.

16. Úgy tűnik, hogy a szokványos fajtájú játékautomatáról van szó, amellyel a játékos akkor ér el nyereményt, ha az automata bizonyos képeket sorakoztatott fel. A játék kimenetele gyakorlatilag a véletlenül múlik. A jelen ügyben szereplőket az különbözteti meg más ilyen automatáktól, hogy a nyereményt nem az automaták adják ki valamilyen formában. Az esetleges nyereményeket a játékautomatát üzemeltető személy fizeti ki a nyertes kezéhez.

17. A svéd büntető törvénykönyv szerint a véletlenül alapuló játék nyilvánosság számára történő szervezése bűncselekményt valósít meg, ha a tét gazdaságilag jelentős, kivéve lényegében, ha a kérdéses játékfajta i. a sorsolós játékokról szóló törvény szerint nem tilos, vagy ii. e törvény alapján engedélyezhető, és a szervező az engedélyt megkapta.

18. 1995. január 1-jét megelőzően teljes mértékben tilos volt játékautomatákat üzemeltetni, kivéve a nemzetközi vizeken közlekedő svéd hajók fedélzetén. Ettől az időponttól kezdve a sorsolós játékokról szóló új, 1994-ben elfogadott törvény („1994-es törvény”) lehetővé tette bizonyos ilyen automaták üzemeltetésének engedélyezését Svédország területén.

19. Az 1994-es törvény szerint tilos engedély nélküli nyilvános sorsolós játékot szervezni. A sorsolós játék fogalmába beletartozik „a bingó, a játékautomatán játszott játék, a rulett, a kocka- és kártyajáték, a levélküldő láncon alapuló játék és a hasonló játékok” is, és ezekben az esetekben a tilalom minden olyan helyzetre vonatkozik, amikor a játékot nyereményért játsszák, függetlenül attól, hogy nyilvánosan-e, vagy sem.

20. A törvény eredeti változata a játékautomata fogalmát taxatív felsorolással úgy határozta meg, hogy ez olyan automata, amely nyereményt fizet ki áru, készpénz, utalvány, zseton formájában vagy más hasonló módon, és a nyerési esély véletlenszerű, vagy olyan automata, amely készpénz formájában fizeti ki nyereményt, és a nyerési esély a játékos ügyességétől függ.

21. Ilyen automaták üzemeltetését különösen a tételekre és nyereményekre vonatkozó bizonyos feltételekkel lehet engedélyezni.

22. Nem volt egységes e rendelkezések értelmezése az olyan automaták vonatkozásában, amelyek önmagukban semmilyen formában nem fizetnek ki nyereményt. Néhány fellebbviteli bíróság úgy értelmezte az 1994-es törvényt, hogy ilyen automatákra

az egyáltalán nem alkalmazható, így ezek üzemeltetése nem volt sem tiltott, sem engedélyhez kötött.

A közlés és az új törvény hatályba-lépése azonban a jelen ügyben releváns időszak után történt, amely 1997 januárja és 1998 áprilisa közé esik.

23. Az ezáltal óhatatlanul keletkező joghézag kitöltése céljából 1997. január 1-jei hatállyal módosították az 1994-es törvényt („1996-os módosítás”). A „játékautomata” fogalmát kiterjesztették minden „mechanikus vagy elektromos játékautomatára”, engedélyt kérni azonban továbbra is csak a korábban felsorolt, nyereményt kifizető kategóriákra lehetett. Ennek következtében a jelen ügyben szereplő fajtájú automatákon történő nyere-ményjáték szervezése a nyilvánosság részére tilos volt.

26. A tagállami eljárásban S. Lindberg azzal érvel, hogy a büntetőeljárás alapját képező 1996-os módosítást az irányelvnek meg-felelően közölni kellett volna a Bizottsággal, és mivel ez nem történt meg, nem hajtható végre vele szemben.

24. Az 1996-os módosítást mint műszaki-szabály-tervezetet nem közzétették a Bizottság-gal; mivel a svéd kormány álláspontja szerint ez mindössze a már létező szabályok ponto-sítása volt, így erre nem vonatkozik az irányelv szerinti közlési kötelezettség.

27. Úgy látszik, hogy az ügyészség elfogadta ezt az álláspontot, és nem kifogásolja a tiltott játék szervezésének vádja alóli felmentést.

25. Néhány hatóság azonban kétségét fejezte ki e vélemény helyességét illetően. Ennek következtében a kormány, bár eredeti állás-pontját nem változtatta meg, megtette a közlést. Ezt követően a módosító törvény 2002. február 1-jével újra hatályba lépett.

28. Ítéletének meghozatala előtt azonban a Högsta Domstolen előzetes döntést kért a következő kérdésekben:

1. Minősülhet-e a nemzeti jogban beveze-tett, egy termék használatát megtiltó rendelkezés olyan műszaki szabálynak, amely az irányelv szerinti közlési köte-lezettség alá esik?

2. Minősülhet-e a nemzeti jogban bevezetett, egy termék használatával kapcsolatos szolgáltatást megtiltó rendelkezés olyan műszaki szabálynak, amely az irányelv szerinti közlési kötelezettség alá esik?

— az új tagállami rendelkezés által a használatra gyakorolt hatás, amely vagy a használat teljes tilalmát, vagy a használati lehetőségek egyikére vonatkozó tilalmat vagy korlátozást jelentheti?

3. Valamely termék gyártásával kapcsolatos szolgáltatás újraszabályozása a nemzeti jogban olyan műszaki szabálynak minősül-e, amely az irányelv szerinti közlési kötelezettség alá esik, ha az új szabályozás kihat a termék használatára?

29. Írásbeli észrevételt nyújtott be S. Lindberg (aki a tagállami bíróságon előterjesztett beadványaira hivatkozik), a portugál és a svéd kormány, valamint az Egyesült Királyság kormánya, és a Bizottság. A tárgyaláson nyilatkozatok hangzottak el S. Lindberg, a francia és a portugál kormány, valamint a Bizottság nevében.

4. Milyen jelentőséggel bírnak a közlési kötelezettség szempontjából az alábbi tényezők?

— az engedélyezés valamely feltételének tilalommal történő felváltása a nemzeti jogban,

Álláspon

— egy termék/szolgáltatás jelentős vagy kevésbé jelentős értéke,

— a termék/szolgáltatás piacának mérete, vagy

30. Mielőtt sorban megvizsgálám a nemzeti bíróság által feltett négy kérdést, célszerűnek tűnik két előzetes témát áttekinteni: egyrészt, hogy e kérdések kiterjednek-e a tényleges vagy lehetséges kereskedelmi korlátozásokra, illetve a tagállamok játékokkal kapcsolatos szabályozási jogára, másrészt hogy milyen jelentőséggel bír a vitatott tilalom nemzeti jogba történő bevezetésének időpontja.

A kérdések hatályáról

31. A kérdés, amelynek eldöntéséhez a nemzeti bíróság útmutatást kér, az, hogy az 1996-os módosítás a műszaki szabály fogalma alá tartozik-e az irányelv akkor hatályos változata szerint.

32. Az irányelv által előírt közzététel kötelezettség ettől a meghatározástól függ, nem pedig attól, hogy a módosításnak van-e tényleges vagy lehetséges korlátozó hatása a Közösségen belüli kereskedelemre.

33. Tény, hogy az irányelv célja az áruk szabad mozgásának védelme.

34. A mechanizmus azonban, amit ennek érdekében használnak, a megelőző célú ellenőrzés. A tagállam azon kötelezettsége, hogy ebben közreműködjön, nem lehet annak függvénye, hogy az érintett intézkedés ténylegesen összeegyeztethetetlen a Szerződés szabad mozgásra vonatkozó rendelkezéseivel.

35. Annak megítélésénél, hogy egy intézkedés összeegyeztethető-e a Szerződés rendelkezéseivel,

nemcsak azt kell vizsgálni, hogy korlátozza-e a kereskedelmet, hanem azt is, hogy ez a korlátozás igazolható-e valamely, a Szerződésben vagy az ítélkezési gyakorlat által meghatározott okkal, és arányban áll-e az elérendő céllal. Nem lenne célszerű azonban e tényezőket annak eldöntése előtt vizsgálni, hogy a megelőző célú ellenőrzés rendszerében kötelező-e egy intézkedést közölni. Magának az ellenőrzési mechanizmusnak a célja ezeknek a tényezőknek az értékelése, és így módon történő megkerülése jelentősen gyengítené a hatását. Ezenkívül, mint már alkalmam volt kifejtetni⁹, egy intézkedés hatásának előzetes értékelésére vonatkozó bármilyen követelmény oda vezetne, hogy nehezebb lenne meghatározni, melyek az érintett intézkedések.

36. Az is tény továbbá, hogy a 10. cikk (2) bekezdése eltérést enged az olyan intézkedések esetében, amelyek nem gátolják az áruk szabad mozgását.

37. Az eltérés azonban csak olyan intézkedések esetében alkalmazható, amelyek egy termék előállítását tiltják, és csak azon kötelezettség alól mentesít, amely az intézkedés hatályba léptetésének elhalasztását írja elő, nem pedig a közzététel kötelezettség alól. Ezért ez a jelen esetben fennálló körülmények között nem releváns.

⁹ — Lásd a 4. lábjegyzetben hivatkozott *Sapod Audic*-ügyre vonatkozó indítványom 48. pontját.

38. Végül az is igaz, hogy míg a *CIA Security*-ügyben a Bíróság azon az állásponton volt, hogy „a közlési kötelezettség elmulasztása olyan lényegi eljárási hibát jelent, amely a kérdéses műszaki szabályok alkalmazhatatlanságát eredményezi a magán-személyek vonatkozásában”¹⁰, később a *Van der Burg*-ügyben nem találta szükségesnek annak a kérdésnek a megválaszolását, hogy ez az alkalmazhatatlanság minden ügyre vonatkozik-e, vagy csak arra az esetre, ahol egy konkrét ügyben ténylegesen a kereskedelem vagy az áruk szabad mozgásának szabályozásáról van szó. Ruiz-Jarabo főtanácsnoknak az utóbbi esettel kapcsolatosan az az álláspontja, hogy csak akkor kell megtagadni egy olyan műszaki szabály alkalmazását, amelyet nem közöltek, ha valószínű, hogy az akadályozná egy bizonyos termék használatát vagy forgalmazását¹¹, és ezt az álláspontot látszik alátámasztani a Bíróság *Lemmens*-ügyben¹² hozott korábbi ítélete is.

forgalmazását is érinti ebben a tagállamban — és így az oda történő behozatalát ugyan-csak¹³, ezért az utóbb említett kérdés a jelen ügy körülményei között nem merül fel.

40. Ezért a portugál kormány néhány észrevétele — amelyek általában a tagállamok szuverenitása körében, a közérdek védelmében hozott, a nyilvános játékokat szabályozó intézkedéseknek az EK-Szerződés áruk szabad áramlására vonatkozó rendelkezéseivel való összeegyeztethetőségével és ezen intézkedéseknek a nyereséjjátékok fényében való igazolhatóságával kapcsolatosak — a jogvita eldöntése szempontjából nem közvetlenül releváns.

41. Mindössze arra szeretnék rámutatni, hogy a Bíróság nemrégiben megerősítette, hogy a játékok szervezését korlátozó nemzeti jogszabályok, annak ellenére, hogy akadályozzák a szabad kereskedelmet, igazolhatók lehetnek valamilyen közérdeken alapuló kényszerítő okkal¹⁴.

39. A nemzeti bíróság kérdéseinek premisszája viszont az, hogy a kérdéses nemzeti jogszabály bizonyos játékautomaták svédországi használatát érinti, és egyértelműnek tűnik, hogy egy bizonyos termék valamely tagállam területén történő használatát érintő intézkedés nagy valószínűséggel a termék

A kérdéses tilalom bevezetésének időpontjáról

42. A nemzeti bíróság kérdéseinek másik premisszája, hogy a játékok szervezésének

10 — A 8. lábjegyzetben hivatkozott ítélet 48. pontja.

11 — A C-278/99. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 2001., I-2015. o.) 17. és 23. pontja és az indítvány 20–24. pontja.

12 — A C-226/97. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 1998., I-3711. o.) 36. pontja.

13 — Vö. a C-284/95. sz. *Safety Hi-Tech*-ügyben hozott ítélet (EBHT 1998., I-4301. o.) 29–32. pontjával.

14 — A C-6/01. sz. *Anomar*-ügyben hozott ítélet (EBHT 2003., I-8621. o.) 62–75. pontja.

tilalmát bizonyos automatákon az 1996-os módosítás vezette be, az 1994-es törvény előzőleg azt nem tartalmazta.

43. A svéd kormány azonban fenntartja írásbeli észrevételeiben, hogy a módosítás nem okozott lényeges változást a törvényben, és a kérdéses tilalom már 1995-től hatályos volt. Ezért azt kéri, hogy a Bíróság jelentse ki, hogy olyan műszaki szabály esetében nem kötelező a közlés, amely a fennálló jogi helyzetet nem változtatja meg.

44. Nyilvánvaló, hogy a Bíróság hatásköre nem terjed ki a svéd jogszabályok értelmezésére. Csak a nemzeti bíróság döntheti el, hogy a kérdéses tilalmat az 1994-es törvény vagy az 1996-os módosítás vezette-e be. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket tehát csak akkor lehet feltenni, ha a nemzeti bíróság abból indul ki, hogy a tilalmat a módosítás vezette be.

45. Ezért a svéd kormány által képviselt ellentétes állásponttal kapcsolatban mindössze két megjegyzésre szorítkozom.

46. Először is, ésszerűnek látszik, hogy egy olyan módosításnak, amely csak a műszaki

szabály szóhasználatát érinti, de a fennálló jogi helyzetet nem változtatja meg, nem kell az irányelv szerinti közzéadási kötelezettség alá esnie. Amint a Bíróság a Colim-ítéletben¹⁵ kimondta, „...egy, az irányelv hatálybalépését követően kibocsátott, a Bizottsággal szabályszerűen közölt, hatályos műszaki szabályokat megismétlő vagy azokat újakkal felváltó tagállami intézkedés nem tekinthető műszakisabály-»tervezetnek«, ennek következtében nem esik a közzéadási kötelezettség hatálya alá.

47. Talán ritkán fordul elő azonban, hogy egy jogszabály szóhasználatának a módosítása nincs kihatással annak tartalmára. Ahol egy ilyen hatás lehetősége fennáll – és úgy tűnik, hogy a svéd hatóságok nem értették egyet a tekintetben, hogy az 1996-os módosítás nem változtatta meg a fennálló jogi helyzetet –, szükséges lehet a közlés a megelőző célú ellenőrzés szándékainak megfelelően, ami az irányelv által létrehozott rendszer *raison d'être*-je. Emlékeztetni kell arra, hogy a 8. cikk (1) bekezdésének harmadik albekezdése szerint a tagállamok a tervezetet is kötelesek közzéadni, ha azt lényegesen módosítják.

48. Másodszor, ha az 1994-es törvény már eredeti elfogadásakor tartalmazta a kérdéses tilalmat, és ha erre azt követően került sor,

15 — A C-393/97. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 1999., I-3175. o.) 22. pontja.

hogy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás – amelynek Svédország tagállama volt – 1994. január 1-jén hatályba lépett, akkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy az irányelv ebben az időpontban már hatályban lehetett Svédországban – ellentétben az ügyész által kifejtettekkel¹⁶.

49. Az irányelv akkor hatályos változatát azonban másként kell vizsgálni. Az 1996-ban elfogadott nemzeti jogszabályokra alkalmazandó 94/10 irányelv által bevezetett módosítások átültetésére biztosított határidő csak 1995. július 1-jén járt le. Ezek a módosítások jelentősen kibővítették a műszaki szabály fogalmát. Ráadásul a svéd kormányt terhelő kötelezettségeket és azok bármilyen megsértését annak figyelembevételével kellene megítélni, hogy Svédország 1994-ben az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban vett részt, az Európai Uniónak csak 1995. január 1-jén lett tagja.

Az első kérdésről

50. Az első kérdés az, hogy a nemzeti jogban bevezetett, egy termék használatát megtiltó

rendelkezés olyan műszaki szabálynak minősül-e, amely az irányelv szerinti közlési kötelezettség alá esik?

51. Ha a kérdés ilyen általánosan van megfogalmazva, a válasz nyilvánvalóan igen. Az irányelv 1. cikkének (9) bekezdése szerint a műszaki szabályok „egy termék... használatát... tiltó törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket”... jelentik. Egy ilyen tilalom ezért az irányelv 1. cikk (9) bekezdése szerint a műszaki szabályok harmadik csoportjába tartozik, amelyre a 7. pontban hivatkozom.

52. A nemzeti bíróság előtti eljárásban szereplő tilalom nem annyira a termék használatát tiltja, hanem közvetve, inkább olyan szolgáltatás nyújtását, amely ezt a használatot befolyásolja. Az ítélkezési gyakorlat szerint¹⁷ játékautomaták használatának lehetővé tétele a nyilvánosság részére egyértelműen szolgáltatásnyújtásnak minősül.

53. Ezzel a lehetőséggel a nemzeti bíróság a második és harmadik kérdésben foglalkozik.

16 – Lásd az EGT-megállapodásnak az 1. sz. jegyzőkönyv 11. pontjával és az ahhoz fűzött II. sz. melléklet XIX. fejezet 1. pontjával együtt olvasott 3., 7., 8., 23. cikkét és a 129. cikk (3) bekezdését (HL L 1994., 1., 3. o., 9–11., 30., 38., 263. és 313–315. o.).

17 – Lásd pl. a C-124/97. sz. Läära-ügyben hozott ítéletet (EBHT 1999., I-6067. o.) és a 14. lábjegyzetben hivatkozott Anomar-ügyben hozott ítéletet és különösen annak 56. pontját.

A második kérdésről

54. A második kérdés tehát az, hogy tekinthető-e a nemzeti jogban bevezetett, egy termék használatával kapcsolatos szolgáltatást megtiltó rendelkezés olyan műszaki szabálynak, amely az irányelv szerinti közlési kötelezettség alá esik.

55. Az irányelv hatályos változata szerint a közlési kötelezettség csak a termékekre vonatkozó műszaki szabályok esetében alkalmazandó, nem pedig a szolgáltatásokra vonatkozók esetén. Csak a 98/34 irányelv 98/48 irányelv által módosított változatában történő hatálybalépésével bővült ki a kötelezettség bizonyos szolgáltatásokra is, de arra a típusra még mindig nem vonatkozott, amelyről a jelen ügyben szó van¹⁸.

56. Ennek a körülménynek azonban itt nincs jelentősége, mert a jelen ügy nem a szolgáltatások kereskedelmét érinti, hanem egy bizonyos szolgáltatás nyújtására vonatkozó tilalomnak az árukereskedelemre gyakorolt hatását. Az a szabály, amely tiltja egy olyan szolgáltatás nyújtását, amelyhez egy bizonyos terméket használnak, természetesen a termék e szolgáltatás nyújtásához történő használatát is tiltja. Hacsak a termék nem

használható más célokra korlátozás nélkül, e tilalomnak olyan további hatása lehet, hogy vagy a termék minden további használata tiltott lesz, vagy pedig a termék csak abban az esetben használható más, megengedett célra, ha bizonyos műszaki feltételeknek megfelel.

57. Ezzel kapcsolatban a portugál kormány előadja, hogy az *accessorium sequitur principale* elv szerint a szolgáltatást tiltó vagy korlátozó és ezáltal az adott szolgáltatás nyújtásához szükséges termék használatát érintő rendelkezések nem tekinthetők magára a termékre vonatkozó műszaki szabálynak.

58. A Bíróság azonban az Anomar-ügyben kimondta, hogy míg a játékautomaták üzemeltetése a Szerződésnek a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezései hatálya alá tartozik, a játékautomaták behozatalára az áruk szabad mozgásának szabályai vonatkoznak, annak ellenére, hogy e kettő szorosan összefügg¹⁹.

59. Ebből következik, hogy egy olyan jogszabályt, amely mind a játékautomaták üzemeltetését, mind azok használatát (és így az

18 — Lásd fent a 13. pontot.

19 — A 14. lábjegyzetben hivatkozott ítélet 55. pontja.

automaták kereskedelmét is) érinti, vizsgálni kell mind a szolgáltatásnyújtás szabadsága szempontjából, az előzőre tekintettel, mind pedig az áruk szabad mozgása szempontjából (azzal a lehetőséggel együtt, hogy műszaki szabálynak minősül), az utóbbira tekintettel.

63. Milyen mértékben töltheti be egy játék-automata eredeti rendeltetését, ha nem lehet rajta nyereményért játszani, és nem lehet hozzáférhető a nyilvánosság számára? Valamiféle magánhasználat bizonyára megengedett maradna, de nem kerülheti el a figyelmünket, hogy a sorsolós játékokról szóló svéd törvény szerint a magánklubok is a „nyilvánosság” fogalma alá tartoznak.²⁰

60. Ezért a jelen ügyben egy olyan jogszabály, amely tiltja olyan játékautomatán nyilvánosan és/vagy nyereményért játszott játék szervezését, amely a nyereményt nem maga fizeti ki, egyenértékűnek tekinthető az ilyen automaták használatának tilalmával, vagy azzal a követelménnyel, hogy minden játék-automatát úgy kell megalkotni, hogy az maga fizesse ki a nyereményt áru, készpénz, utalvány, zseton formájában, vagy más hasonló módon.

64. Egy termék használatának tilalma, amely a birtoklás a tilalma után következik, a gyakorlatban nyilvánvalóan nem terjed ki minden elképzelhető használatra (egy játék-automatát lehetne például ajtókitámasztásra használni, bár aligha akadna olyan ember, aki e célra vásárolná meg).

61. Ami az első lehetőséget illeti, az Egyesült Királyság kormánya arra hivatkozik, hogy a svéd jogszabályok csak korlátozzák, de nem tiltják meg a szóban forgó automaták használatát, ezért e tekintetben nem minősülhetnek műszaki szabálynak.

65. Annak a kérdésnek a vizsgálata során, hogy egy szolgáltatás tilalma, amely kihatással van egy termék használatára is, gyakorlatilag a használat tilalmával egyenlő-e, véleményem szerint figyelmen kívül kell hagyni a termékben rejlő, de eredeti rendeltetésén kívül eső, marginális használati lehetőségeket²¹. Ha csak ilyen használat marad megengedhető, úgy kell tekinteni, hogy a használat tilalmáról van szó, az 1. cikk (9) bekezdésének, illetve a fenti 7. pontnak megfelelően, újra a műszaki szabályok harmadik

62. Álláspontom szerint azonban közelebbről meg kell vizsgálni a tilalom által nem érintett használati lehetőségeket.

20 — A törvény 1. cikkének második bekezdése.

21 — Vö. a 12. lábjegyzetben hivatkozott Lemmens-ügyben hozott ítélet 25. pontjával.

típusán belül. Ha viszont a megmaradó használati lehetőségek pusztán korlátozottak, és nem marginálisak, ebben az esetben osztom az Egyesült Királyság kormányának álláspontját, miszerint nincsen szó a használat korlátozásáról az irányelv értelmében.

66. Szintén egyetértek a portugál kormány-
nak azon, a tárgyalás során kifejtett javasla-
tával, hogy ha az érintett termék olyan
automata, amely különböző funkciókra prog-
ramozható, és a tilalom csak ezek egyikét
érinti, akkor megint csak nincsen szó a
használat korlátozásáról az irányelv értelmé-
ben.

67. A második lehetőséggel kapcsolatban
– egy jogszabály, ha megtiltja olyan játék-
automatán történő játék szervezését, amely a
nyereményt nem maga fizeti ki, egyenérté-
kűnek tekinthető azzal a követelménnyel,
hogy minden játékautomatát úgy kell meg-
alkotni, hogy az maga fizesse ki a nyere-
ményt — lényegében ugyanazokat a szem-
pontokat kell figyelembe venni. Különösen
azt, hogy a termékben rejlő, de eredeti
rendeltetésén kívül eső, marginális használati
lehetőségeket figyelmen kívül kell hagyni.

68. Ahelyett azonban, hogy azt vizsgál-
nánk, vajon a szóban forgó szolgáltatás tilalma az

adott termék használatának teljes tilalmát
jelenti-e, azt kell megvizsgálni, hogy a tilalom
oka nem az volt-e, hogy a termék nem felelt
meg (más, megengedett használat esetére
előírt) bizonyos műszaki feltételeknek. Ez
egyenértékű lenne azzal a követelménnyel,
hogy a használhatóság érdekében a termék-
nek meg kell felelnie ezeknek a feltételeknek.
Ebben az esetben a tilalom egy műszaki
leírást jelentene a műszaki szabályok első
típusán belül az irányelv az 1. cikk (9) bekez-
dése szerinti osztályozás, a fenti 5. pont,
illetve az 1. cikk (2) bekezdése szerint.

69. Azt gondolom, hogy a jelen ügyben
szereplő követelmény, miszerint minden
játékautomatát úgy kell megalkotni, hogy az
meghatározott módon maga fizesse ki a
nyereményt, egyértelműen a műszaki leírás
fogalmának hétköznapi jelentésébe tartozik,
és semmi nem következik az irányelv 1. cik-
kének (2) bekezdésében található meghatá-
rozásból, ami ezzel ellentétes lenne.

70. Ha tehát egy szolgáltatás nyújtása,
amelyhez egy bizonyos terméket használnak,
tilos, és így a termék használata is tilos a

szolgáltatás nyújtása során, az alábbi kérdések merülnek fel:

A harmadik kérdésről

— Használható-e jogszerűen a termék a rendeltetésének megfelelő egyéb, nem marginális célra?

73. A harmadik kérdés az, hogy valamely termék gyártásával kapcsolatos szolgáltatás újraszabályozása nemzeti jogban olyan műszaki szabálynak minősül-e, amelyet az irányelv szerint közölni kell a Bizottsággal, ha az új szabályozás kihat a termék használatára.

— Ha igen, ez használat csak abban az esetben jogszerű-e, ha a termék megfelel bizonyos műszaki leírásoknak?

71. Ha az első kérdésre nem a válasz, vagy a második kérdésre igen a válasz, a szolgáltatás megtiltása olyan műszaki szabálynak minősül, amellyel kapcsolatban fennáll az irányelv szerinti közlési kötelezettség.

74. Nehéz lenne, és valószínűleg nem is segítené, ha ezt a kérdést általánosságban próbálnánk megválaszolni. Inkább valamely szolgáltatás (olyan, amely csak bizonyos feltételek teljesülése esetén megengedett) újraszabályozásának kontextusában kell értelmezni, ami, mivel a termék gyártásával kapcsolatos, kihat annak használatára is.

72. Ennek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata, azonban az iratok alapján valószínűsíthető, hogy a szóban forgó nemzeti jogszabály olyan műszaki szabálynak fog minősülni, amellyel kapcsolatban fennáll az irányelv szerinti közlési kötelezettség, kivéve ha a gyakorlatban ténylegesen van mód a kérdéses automaták rendeltetésszerű, vagyis játék céljára történő használatára, amely használat nem pusztán marginális, és amelyhez nem szükséges úgy gyártani őket, hogy a nyereményt maguk fizessék ki.

75. A válasz erre a kérdésre legnagyobb mértékben a második kérdésre adott válaszból következik. Amint egy szolgáltatás korlátozására vagy tilalmára sor kerül oly módon, hogy egy bizonyos termék használata vagy teljes mértékben tilos, vagy azzal a feltétellel megengedett, hogy a termék megfelel bizonyos műszaki követelményeknek, akkor a korlátozó vagy tiltó intézkedés olyan műszaki szabálynak minősül, amelynek tervezetére vonatkozik a közlési kötelezettség.

76. A harmadik kérdés további eleme az a tény, hogy az egy szolgáltatás *újrashabályozását* érinti, nem pedig a szolgáltatás megtiltását.

közlési kötelezettség, akkor ebből *a contrario* következik, hogy arra az intézkedésre, amely tartalmaz új vagy további leírást, viszont igen.

77. Már hivatkoztam a *Colim*-ügyben hozott ítéletre és az irányelv 8. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdésére²², amelyek, mint a Bizottság rámutat, e tekintetben a helyes megközelítést jelentik.

80. Más szóval az, hogy van-e közlési kötelezettség, vagy nincsen, inkább az újrashabályozás hatásától, mintsem magától az újrashabályozás tényétől függ.

A negyedik kérdéstről

78. A 8. cikk (1) bekezdésének harmadik albekezdése célját tekintve egyértelmű, hogy egy szolgáltatás bármely újrashabályozását, amely új leírásokkal vagy követelményekkel, vagy a meglévők szigorításával bővíti a műszaki szabály hatályát, közölni kell a Bizottsággal, és ennek még inkább így kell történnie, ha az újrashabályozás ténylegesen egy új, az irányelv szerinti műszaki szabályt vezet be.

81. Végül a nemzeti bíróság tudni kívánja, hogy

— az engedélyezés egyik feltételének tilalommal történő felváltása,

— a kérdéses termék vagy szolgáltatás értéke,

79. Ha egy műszaki szabályt megismétlő vagy felváltó, új vagy további leírást nem tartalmazó intézkedésre nem vonatkozik a

— a termék vagy szolgáltatás piacának mérete, vagy

²² — Lásd fent a 46. és 47. pontot.

- az a tény, hogy az új rendelkezés által a használatra gyakorolt hatás vagy a használat teljes tilalmát, vagy a használati lehetőségek egyikére vonatkozó tilalmat vagy korlátozást jelentheti,

kenység gyakorlását előzetes engedélyezéshez kötő jogszabályok nem műszaki szabályok.²³

olyan tényezők-e, amelyek kihatnak a közlési kötelezettségre.

85. A második és harmadik tényező azt a kérdést veti fel, hogy lehetséges-e *de minimis* kivételt tenni a közlési kötelezettség alól.

82. Ami az első és a negyedik tényezőt illeti, az eddig kifejtettek alapján egyértelműnek tűnik a válasz.

86. Amint a Bizottság kifejti, az irányelv nem határoz meg ilyen kivételt azon az egy területi alapon tett kivételen kívül, ami az 1. cikk (9) bekezdéséből vezethető le: azok a műszaki leírások és egyéb követelmények, amelyek betartása nem kötelező legalább a tagállam területének nagyobb részén, nem minősülnek műszaki szabálynak. Mivel olyan hivatkozás nem volt, hogy a kérdéses tilalom bármilyen módon területileg behatárolt, ez a tényező nem releváns a jelen ügyben.

83. Egy termék használatát tiltó rendelkezés bevezetése az irányelv 1. cikkének (9) bekezdése szerinti meghatározás hatálya alá tartozik, a más módon történő, nem marginális használatot továbbra is megengedő korlátozás viszont nem.

84. Erre tekintettel nem tűnik relevánsnak, hogy az újonnan megtiltott használat előzőleg korlátlanul engedélyezett volt-e, vagy pedig engedélyköteles volt, mivel egy tevő-

87. Továbbá annak vizsgálata, van-e lehetőség *de minimis* szabály alkalmazására egy kereskedelmi korlátozás fennállásának megállapításakor – a Bíróság gyakran kifejtett álláspontja szerint nincsen –, nem tűnik megfelelőnek a megelőző célú ellenőrzés rendszerében, mivel ennek rendeltetése különösen az, hogy vizsgálni lehessen a kereskedelemre gyakorolt tényleges vagy potenciális hatásokat. Mindenesetre a Bizott-

23 — Lásd a C-390/99. sz. Canal Satellite Digital-ügyben hozott ítélet (EBHT 2002., I-607. o.) 45. pontját.

ság észrevételeiből kiderül, hogy nagyon sok panasz érkezett a kérdéses típusú játékautomata svéd üzemeltetői, gyártói, illetve importálói részéről az 1996-os módosítás korlátozó hatásait illetően. Ez azt mutatja, hogy bármilyenek is legyenek, ezen hatások nem hagyhatók figyelmen kívül.

91. Például, továbbra is az a véleményem, hogy ez a szemlélet magánszemélyek közötti eljárásokban bizonyos nehézségeket okoz²⁴, és már hivatkoztam Ruiz-Jarabo főtanácsnok azon véleményére, hogy egy rendelkezés alkalmazását abban az esetben kell megtagadni, ha az akadályozhatja egy bizonyos termék használatát vagy forgalmazását²⁵.

Záró megjegyzések

88. Az elvégzett elemzés alapján lehetségesnek látszik, hogy esetleges további szükséges ténybeli vizsgálatok után a nemzeti bíróság úgy fog dönteni, hogy az 1996-os módosítás műszaki szabálynak minősül az irányelv értelmében.

92. Ilyen határokig azonban nem jutott el a jelen ügy, amely illeszkedik az olyan jogszabályokkal kapcsolatos gazdag ítélkezési gyakorlatba, amelyek bizonyos termék használatát vagy forgalmazását kétségtelenül akadályozhatják, illetve amely megállapítja, hogy magánszemélyekkel szemben nem alkalmazható olyan nemzeti jogszabály, amely összeegyeztethetetlen valamely, a tagállamra nézve kötelező irányelvvel.

89. Ha ez így van, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy mivel a módosítást nem közölték a Bizottsággal az irányelvnek megfelelően, a nemzeti bíróságnak meg kell tagadnia annak alkalmazását.

93. A jelen ügyet nem lehet összehasonlítani a Lemmens-üggyel²⁶ sem, amelyben a Bíróság megállapította, hogy egy légszívizsgálati

90. Az ilyen rendelkezések alkalmazásának megtagadására vonatkozó kötelezettségnek azonban bizonyos határainak kell lennie.

24 — Lásd az Unilever-ügyre vonatkozó indítványom 99–102. pontját (EBHT 2000., I-7535. o.).

25 — Lásd. fent a 11. pontot.

26 — Hivatkozás fent, a 12. lábjegyzetben.

készülékre vonatkozó műszaki szabályra vonatkozó közlés elmulasztása nem képezheti a védekezés alapját olyan büntetőeljárás során, amely ugyan más jogszabály alapján indult, de a szóban forgó szabály alapján

engedélyezett készülék által nyert bizonyítékon alapul. Itt a büntetőeljárás alapja maga a műszaki szabály, amelyet nem közöltek, és védekezésül felhozhatónak kell lennie a közlés elmulasztásának.

Végkövetkeztetések

94. Mindezek alapján azt javaslom, hogy a Bíróság a Högsta Domstolen által feltett kérdéseket a következőképpen válaszolja meg:

- (1) A nemzeti jogban bevezetett, egy termék használatát megtiltó rendelkezés olyan műszaki szabálynak minősül, amely a 83/189/EGK tanácsi irányelv szerinti közlési kötelezettség alá esik.
- (2) A nemzeti jogban bevezetett, egy termék használatával járó szolgáltatást megtiltó rendelkezés olyan műszaki szabálynak minősül, amely a 83/189/EGK tanácsi irányelv szerinti közlési kötelezettség alá esik, ha e tilalom hatása következtében:

— a termék a rendeltetésének megfelelő bármely, nem marginális célra jogszerűen egyáltalán nem használható,

vagy

— a termék ilyen célra jogszerűen csak akkor használható, ha bizonyos műszaki leírásoknak megfelel.

- (3) Valamely termék gyártásával kapcsolatos szolgáltatás újraszabályozása a nemzeti jogban olyan műszaki szabálynak minősül, amely a 83/189/EGK tanácsi irányelv szerinti közlési kötelezettség alá esik, ha az új szabályozás a fentebb írt bármelyik módon kihat a termék használatára.
- (4) Az engedélyezés valamely feltételének tilalommal történő felváltása a nemzeti jogban ugyanolyan közlési kötelezettség alá esik, mint egy tilalom bevezetése.
- (5) Olyan tényezőknek, mint az adott termék vagy szolgáltatás nagyobb vagy kisebb értéke, vagy a termék vagy szolgáltatás piacának mérete, nincs jelentősége a közlési kötelezettség szempontjából.